

Мал. 115. На прадпрыемстве «Гарызонт»

Важнае значэнне мае вытворчасць тэлевізараў, якая сканцэнтравана на двух прадпрыемствах: «Гарызонт» у Мінску і «Віцязь» у Віцебску (мал. 115). Разнастайную электронную прадукцыю выпускае «Інтэграл».

У Мінску працуюць прадпрыемствы па вытворчасці праграма-тэхнічных сродкаў, гадзіннікаў. Буйное шматпрофільнае прадпрыемства — холдынг «БелОМА» — спецыялізуецца ў галіне лазерных, аптыка-электронных і аптыка-

механічных прыбораў і сістэм. Інавацыйны праект «БелОМА» — вытворчасць айчынных цэпавізараў.

Прадпрыемства «Гарызонт» вырабляе інтэрактыўныя сэнсарныя сістэмы. У 2022 г. на прадпрыемстве пачаты серыйны выпуск айчынных ноўтбукаў мадэлі H-book MAK4. Па вытворчасці інтэгральных мікрасхем і паўправадніковых прыбораў «Інтэграл» займае лідзіруючыя пазіцыі ў свеце. У 2025 г. мікрасхемы прадпрыемства «Інтэграл» узнагароджаны Дзяржаўным знакам якасці.

Падвядзём вынікі. Лідарства ў вытворчасці машын, абсталявання і транспартных сродкаў належыць Мінску і Мінскай вобласці. Найбуйнейшыя прадпрыемствы галіны размешчаны ў Мінску, Жодзіне, Магілёве, Гомелі, Лідзе. Лідзіруе ў вытворчасці прыборабудавання Мінск.

Праверце сябе. 1. Чаму машынабудаванне з'яўляецца асноўнай галіной гаспадаркі Беларусі? 2. Назавіце фактары размяшчэння машынабудавання. 3. Пералічыце асноўныя цэнтры вытворчасці машын і абсталявання.

Праблемныя пытанні. 1. Чаму ў Беларусі развітая вытворчасць транспартных сродкаў? 2. Чым абумоўлена найбольшая ўдзельная вага г. Мінска ў вытворчасці прадукцыі прыборабудавання? 3. Якія перспектывы развіцця машынабудавання Беларусі?

Ад тэорыі да практыкі. Распрацуйце рэкламныя плакаты прадпрыемстваў машынабудавання «Брэнд Беларусі» свайго рэгіёна.

§ 35. Геаграфія хімічнай прамысловасці

Успомніце. Якія радовішчы карысных выкапняў у Беларусі распрацоўваюцца для вытворчасці прадукцыі хімічнай прамысловасці?

1. Склад, сыравінная база і фактары размяшчэння. У складзе хімічнай прамысловасці вылучаюць вытворчасць хімічных прадуктаў, гумавых і пластмасавых вырабаў, фармацэўтычнай прадукцыі (мал. 116).

Мал. 116. Структура хімічнай прамысловасці Беларусі

На долю хімічнай прамысловасці прыпадае 19 % аб’ёму апрацоўчай прамысловасці. У рэгіянальным разрэзе лідарства ў хімічнай вытворчасці належыць Мінскай і Гродзенскай абласцям. Беларусь называюць «краінай вялікай хіміі». Значная частка прадукцыі ідзе на экспарт.

Да асаблівасцей хімічнай прамысловасці адносіцца выкарыстанне вады для дапаможных мэт і ў якасці сыравіны. Вялікая колькасць вады спажывае вытворчасць хімічных валокнаў. Іншая асаблівасць хімічнай прамысловасці Беларусі ў выкарыстанні разнастайнай сыравіны. Да мясцовай сыравіны адносяцца калійныя солі, прадукты нафтаперапрацоўкі, торф, вытворчыя адходы лесаспілавання і дрэваапрацоўкі. Імпартуецца прыродны газ, нафта, апатытавы канцэнтрат, самародная сера, серны калчадан, каўстычная сода, каўчук.

З якіх краін паступае сыравіна?

Сярод фактараў размяшчэння найбольшае значэнне маюць сыравіны, паліўна-энергетычны, спажывецкі і экалагічны. У Беларусі да галін сыравіннай арыентацыі адносіцца вытворчасць калійных угнаенняў, да паліўна-энергетычнай — вытворчасць хімічных валокнаў і нітак, некаторых відаў пластмас і сінтэтычных смол, да спажывецкай — вытворчасць аўтамабільных шын, фосфарных і азотных угнаенняў. Заводы бытавой хіміі і хіміка-фармацэўтычныя прадпрыемствы арыентуюцца на спажывецка, кваліфікаваныя кадры і навуковы патэнцыял. Іншыя спрыяльныя фактары: выгаднае транспартнае геаграфічнае становішча, наяўнасць буйных водных крыніц.

2. Развіццё і размяшчэнне вытворчасці мінеральных угнаенняў.

У Беларусі выпускаюцца асноўныя віды мінеральных угнаенняў: калійныя, азотныя і фосфарныя. У структуры іх агульнай вытворчасці 87 %

Назваце радовішчы калійных солей.

прыпадае на калійныя ўгнаенні, вытворчасцю якіх займаецца прадпрыемства ААТ «Беларуськалій». Для іх вытворчасці выкарыстоўваецца мясцовая сыравіна — калійныя солі.

ААТ «Беларуськалій» — адзін з найбуйнейшых вытворцаў і экспарцёраў калійных угнаенняў у свеце. На яго долю прыпадае пятая частка сусветнага аб'ёму вытворчасці калійных угнаенняў. Беларусь па аб'ёме вытворчасці калійных угнаенняў займае лідзіруючыя пазіцыі ў свеце. «Беларуськалій» экспартуе звыш 90 % прадукцыі больш як у 100 краін свету.

З якой сыравіны вырабляюць фосфарныя ўгнаенні? З якіх краін яна імпартуецца?

Азотныя ўгнаенні выпускаюцца ў Гродне. Сыравінай для іх вытворчасці з'яўляюцца вадарод з прыроднага газу і азот з паветра. У Гомелі вырабляюцца фосфарныя ўгнаенні.

3. Развіццё і размяшчэнне вытворчасці штучных і сінтэтычных валокнаў. Вытворчасць сінтэтычных (лаўсан, нітрон, капрон) і штучных (вісказа, ацэтат) валокнаў наладжана на прадпрыемствах у Магілёве, Светлагорску, Гродне, Наваполацку (мал. 118). Хімічныя валокны і ніткі

Што з'яўляецца сыравінай для вытворчасці сінтэтычных і штучных валокнаў?

выкарыстоўваюцца для вырабу тканін, трыкатажнай прадукцыі, дываноў, штучнага футра; капронавы і вісказны корд — для вытворчасці шын.

4. Развіццё і размяшчэнне вытворчасці фарбаў і лакаў, прадукцыі бытавой хіміі. У Беларусі каля 100 прадпрыемстваў па вытворчасці лакаў і фарбаў, найбуйнейшыя з якіх — «Лакафарба» ў Лідзе і Мінскі лакафарбавы завод (мал. 117).

Мал. 117. Прадпрыемства «Лакафарба», г. Ліда

Мал. 118. Прадпрыемствы хімічнай прамысловасці Беларусі

Прадпрыемства «Лакафарба» вырабляе сучасныя высакаякасныя лакафарбавыя матэрыялы. Прадукцыя прадпрыемства складае дастойную канкурэнцыю імпортным аналагам. У 2025 г. эмаль для фарбавання, якая вырабляецца на прадпрыемстве «Лакафарба», была ўзнагароджана Дзяржаўным знакам якасці.

Асноўная спецыялізацыя прамысловасці бытавой хіміі — вытворчасць сінтэтычных мыйных і чысцячых сродкаў. Буйныя прадпрыемствы па вытворчасці бытавой хіміі размяшчаюцца ў Баранавічах, Калінкавічах і іншых гарадах (мал. 118).

Парфумерна-касметычная прамысловасць сфарміравалася дзякуючы прыватнай ініцыятыве. Яе аснову складаюць прадпрыемствы «Беліта», «Вітэкс», «Белкасмекс», парфумерна-касметычная фабрыка «Сонца». Чаму дадзеная падгаліна ўзнікла адносна нядаўна? Якія перспектывы развіцця гэтай вытворчасці ў цяперашні час?

5. Развіццё і размяшчэнне вытворчасці пластмас, сінтэтычнага каўчуку, шын і гуматэхнічных вырабаў.

Сінтэтычныя смолы (поліэтылен) вырабляюцца ў Наваполацку. Гэта найважнейшая сыравіна для вырабу пластмасы і плёнкі. Пластмасы і вырабы з іх выпускаюцца ў Барысаве, Мінску і іншых гарадах (мал. 118).

Мал. 119. Прадпрыемства «Белшына», г. Бабруйск

Вытворчасць гумавых вырабаў уключае шырокі спектр прадукцыі тэхнічнага і бытавога прызначэння. Аснову гэтай вытворчасці складае выпуск шыннай прадукцыі на прадпрыемстве «Белшына» ў Бабруйску (мал. 119).

Прадпрыемства «Белшына» — адно з найбуйнейшых у Еўропе. Тут вырабляюць шыны для легкавых, грузавых і велікагрузных аўтамабіляў, электратранспарту, трактароў, сельскагаспадарчых і будаўніча-дарожных машын. Сучасны ўзровень абсталявання і ўкараненне перадавых тэхналогій забяспечваюць найвышэйшую якасць прадукцыі. Выпуск шын мае экспартную арыентацыю. У 2025 г. легкавыя шыны «Белшына» былі ўзнагароджаны Дзяржаўным знакам якасці.

Пакажыце на карце атласа (с. 56) прадпрыемствы па вытворчасці шын і гуматэхнічных вырабаў.

6. Развіццё і размяшчэнне вытворчасці фармацэўтычнай прадукцыі.

Фармацэўтычная прамысловасць Беларусі — адна з падгалін, якія найбольш дынамічна развіваюцца. Прадпрыемствы фармацэўтыкі размешчаны ў Мінску, Барысаве, Віцебску і іншых гарадах (мал. 118). Яны вырабляюць каля 400 найменняў лекавых сродкаў і медыцынскіх прэпаратаў. Фармацэўтычная прадукцыя мае экспертнае значэнне.

Падвядзём вынікі. Каля 70 % прадукцыі хімічнай прамысловасці ідзе на экспарт. Беларусь займае трэцяе месца ў свеце па вытворчасці калійных угнаенняў, спецыялізуецца на вытворчасці хімічных валокнаў, пластмас, шын, лакафарбавых матэрыялаў, бытавой і парфумерна-касметычнай прадукцыі.

Праверце сябе. 1. Назавіце асноўныя фактары размяшчэння хімічнай прамысловасці. 2. Якая сыравіна выкарыстоўваецца на прадпрыемствах? 3. Якія віды хімічных валокнаў вырабляюць у Беларусі?

Праблемныя пытанні. 1. Чаму экспартуецца вялікая доля прадукцыі хімічнай прамысловасці? 2. Чаму ў Беларусі атрымала развіццё вытворчасць мінеральных угнаенняў? 3. Якую прадукцыю хімічнай прамысловасці вырабляюць у вашым рэгіёне?

Ад тэорыі да практыкі. Вам прапанавалі выступіць на канферэнцыі. Падрыхтуйце даклад «Дасягненні хімічнай прамысловасці Беларусі».

§ 36. Геаграфія прамысловасці будаўнічых матэрыялаў

Успомніце. Якія радовішчы карысных выкапняў ствараюць сыравінную базу прамысловасці будаўнічых матэрыялаў?

1. Фактары размяшчэння вытворчасці будаўнічых матэрыялаў. Прамысловасць будаўнічых матэрыялаў мае вялікае значэнне для развіцця краіны. Гэта звязана з неабходнасцю ўзводзіць жыллё, розныя аб'екты гаспадарчага і сацыяльна-культурнага прызначэння. Прамысловасць будаўнічых матэрыялаў — аснова будаўніцтва.

Прадпрыемствы галіны арыентуюцца на сыравіну і спажываюцца. Малыя па магутнасці прадпрыемствы размяшчаюцца ў асноўным каля радовішчаў карысных выкапняў, буйныя заводы — у вялікіх гарадах альбо каля радовішчаў. Развіццю галіны ў Беларусі спрыяе наяўнасць сыравіны ў спалучэнні з працоўнымі рэсурсамі і вялікім попытам на прадукцыю.